

Årsrika en tillgång

Barbro Westerholm, Borås 2018-11-16

Vem är årsrik?

Årsrik är den som samlat på sig många levda år, mycket kunskap och är rik på livserfarenhet

Det finns ingen kronologisk åldersgräns men som regel tänker man på dem som passerat den officiella pensionsåldern, 67 år.

Och de årsrika ökar snabbt i antal och andel av befolkningen

80+ : från 499 000 år 2014 till 1 210 000 år 2045.

Ivar Loo-Johansson 1952

- Det gamla bondesamhället kunde tillvarata åldringarnas arbetskraft till det yttersta
- Det industrialiserade samhället kan inte alls tillvarata åldringarnas arbetskraft
- I en modern fabrik eller på ett modernt kontor är gamlingen helt ur leken

Ålderism - fördomar och stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder - och åldersdiskriminering ett hot mot möjligheten att tillvara ta åsrika som resurs

► "Varför är det finare att vara en gammal möbel än en gammal människa"

Ur en tolvårig pojkes uppsats

Pensioneringen en vattendelare

- "Att gå från att vara *Någon* till att bli *Ingen* "
- "Pensionärstiden är väl inget att berätta om – det jag gör får jag ju inte betalt för"

Vad gör åsrika människor med sin tid

- Allt fler fortsätter i yrkeslivet
- Människor i fria yrken arbetar så länge de vill och är efterfrågade (småföretagare, musiker, skådespelare, journalister m.fl., m.fl.)
- Anhörig/närstående vårdare
- Föreningsliv
- Invandrarinsatser
- Idrottsledare barn, ungdom
- Skolgårdsvakter m.m., m.m.

Vi borde tydliggöra vad samhället mänskligt och ekonomiskt vinner på detta

Lagen mot åldersdiskriminering från
2013 borde vara en normsändare
men...

.

Inom vilka områden förekommer åldersdiskriminering

- - Utbildning
  - Hälsa- och sjukvård
  - Social trygghet
  - Försäkringar
  - Finansiell service
  - Beskattning
  - Ideella insatser
- - Varor och tjänster
  - Media
  - Transporter
  - Offentliga platser
  - Modern teknologi
  - Politiskt deltagande

Vad göra?

- Lagen mot åldersdiskriminering måste stärkas
- Diskrimineringsombudsmannen måste få ett mer omfattande uppdrag
- Och vi alla måste lära oss läsa ålderismens alfabet och reagera och agera på det vi ser därför att

Förr eller senare drabbas vi alla av ålderismen och dess konsekvenser om vi inte gör något

Att ha hälsan

93 procent av de åsrika är friska!!!

Viktigt att förebygga ohälsa

- Att känna sig behövd
- Boende utifrån livssituation
- Fysisk träning inkl. balans
- Bra mat och trivsamma måltider
- Rökstopp
- Respekt för alkoholen
- Och rätt användning av läkemedel

Hur känna sig behövd

- Arbetslivet
- Civilsamhället
- I politiken
- Bland nära och kära
- Och också i vård- och omsorgsboendet

Årsrika och arbetslivet

- **Pensionssystemet 1913** välment men uteslutande
- **1981, Socialstyrelsen** föreslår att den som vill och kan ska få arbeta till 75 års ålder, åtminstone till 70
- **2000, SPF Seniorerna och Pensionsforum** börjar arbeta för att öppna arbetsmarknaden för seniorer
- **Vilka arbetar efter 65:** fria företagare, konstnärer, musiker, illustratörer, författare
- Nu ökande andel 65+ i offentlig sektor- mest i **bristyrkena**
- Nu, diskussion om **höjning av åldersgränsen** för rätten att finnas kvar i arbetslivet till 69 år

Det politiska inflytandet

- Mellan 2 och 3 procent av riksdagsledamöterna är över 65 år
- Högre representation i kommuner, landsting och regioner

Orsaker

- Ålderism och bristande uppskattning av livserfarenhet?
- Vilja bland de årsrika
- Tekniken att upprätta listor

Ekonomien ett problem för en del åsrika människor

- 355 000 är fattigpensionärer enligt EU:s definition – under 60 % av medelinkomsten för Sveriges invånare
- Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män över ett arbetsliv är 3,6 miljoner
- Kvinnor har arbetat i branscher och sektorer med lägre löner
- Kvinnor har arbetat mer deltid än män
- Kvinnors andel av mäns pensioner är 71 procent

Boendet – viktigt för åsrika människors livskvalitet

- ▶ Ivar Loo-Johansson och Gustav Möller 1951 **kvarboende** till livets slut med hemtjänst och hemsjukvård
- ▶ Idag vill hälften av morgondagens äldre ha **mellanboenden** även vid lätta funktionsnedsättningar (Vårdanalys rapport 2015:8)
- ▶ **Boendetyper:** Ordinärt boende, Seniorboende, Trygghetsboende, Vård- och omsorgsboende, Demensboende

Boende med trygghet och sociala kontakter viktigt för många

- Tillgång till mötesplatser
- Kommunikationer
- Tillgång till hiss
- Hjälpmedel av olika slag

Jag har aldrig varit lika bra som jag är nu.
Marianne Pipping Ekström 82 år i boken Årsrika

Viktigt att tänka på och göra

- Fysisk aktivitet
- Mat och måltider
- Rökstopp
- Respekt för alkoholen
- Rätt läkemedel och rätt användning

Och när ohälsan slår till

- Den enskilde får vara med och bestämma hur behoven ska tillgodoses
- Och kan den sjuke inte bestämma själv ska en ställföreträdare kunna göra det
- Vårdgivare erbjuder sjukvård, hemtjänst och äldreboenden i en och samma organisation
- Husläkaren, distriktssjuksköterskan och biståndshandläggaren samordnar insatserna
- Återigen – ta vara på hjälpmedlen som finns för olika behov

Den allra sista sträckan av livsresan måste också bli ljus

- ▶ Aldrig förr har vi, medicinskt sett, kunnat göra så mycket för bot och lindring. Då är det viktigt att den åsriке kan vara med och bestämma om vilken behandling som ska ges.
- ▶ Det måste bli självklart att man kan säga nej till behandlingar och att det då är hälso- och sjukvårdens ansvar att erbjuda lindring och tröst.
- ▶ Vill man som åsriке släppa taget om livet måste det respekteras

Medicinska ingrepp får inte övergå i övergrepp

Arvid Carlsson, 93 år, i boken Årsrika

- En äldre hjärna har mycket kvalitet som går till spillo för att människor sorteras ut. Det är fel att vi som är äldre inte blir tillfrågade om saker och ting.
- Det är ingen tvekan om att jag som levt alla dessa år numera är klok och vis. Det skulle vara konstigt om jag inte vore det, med allt jag upplevt.
- Vi lever i ett samhälle där vi är måna om att utnyttja resurser effektivt. Hos äldre finns en enorm mängd resurser tillgängliga, som dessutom inte har något emot att användas. Det är konstigt att vi i Sverige är så efterblivna och inte inser vilket slöseri det är.
- Att tvinga bort äldre från arbetsmarknaden är det värsta.
- Det får inte fortsätta!

Arvid Carlsson

